

Convorbiri **C**orespondență **P**ortrete

Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu s-a născut pe 28 februarie 1887 la Crușeț, în apropiere de Craiova, într-o familie aparținând micii boierimi. A studiat la Paris, apoi a devenit profesoară și ulterior inspectoare generală de limba franceză. Între anii 1916 și 1934 a fost căsătorită cu criticul literar E. Lovinescu, cu care a avut un singur copil, pe Monica Lovinescu. Din 1947, când Monica Lovinescu a plecat la Paris cu o bursă doctorală, mama și fiica nu s-au revăzut niciodată, însă au purtat o intensă corespondență. Din anul 1955, Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu a fost urmărită de Securitate. Arestată pe 23 mai 1958, a fost condamnată la 18 ani de temniță grea pentru „discuții dușmănoase la adresa regimului democrat din RPR“. În momentul arestării avea 71 de ani. A trecut prin închisorile Malmaison, Uranus, Jilava, Văcărești. Rezistența ei la șantaj (a refuzat s-o îndemne pe Monica Lovinescu să revină în țară și să colaboreze cu Securitatea RPR) a condus la neadministrarea medicamentelor care îi erau vitale. A murit la penitenciarul spital Văcărești, probabil pe 7 iunie 1960. A fost aruncată într-o groapă comună, anonimă, din cimitirul închisorii.

Notă asupra ediției

Între anii 1947 și 1958, Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu a purtat o intensă corespondență, în mare parte secretă, cu fiica ei aflată la Paris. În anul 2011, scrisorile primite de Monica Lovinescu de la mama ei au fost descoperite în arhiva familiei Lovinescu-Ierunca și repatriate. Se preconizează publicarea lor selectivă, în trei volume. Sunt mai mult de 2 500 de scrisori și cărți poștale; majoritatea sunt scrise în limba franceză, cu o grafie minusculă și foarte îngrijită, care acoperă paginile cu o „dantelă de cuvinte“, după cum aprecia chiar expeditoarea. Deși limba franceză predomină (peste 80%), există și multe fragmente în limba română. Unele scrisori întregi în limba română datează din perioada imediat următoare plecării Monicăi Lovinescu din țară. Starea documentelor este foarte bună, în ciuda faptului că anii au decolorat cerneala bleu și hârtia care era, de cele mai multe ori, de aceeași culoare. Sunt, așadar, absolut lizibile, mai ales dacă cititorul se înarmează și cu o lupă, însă conțin numeroase prescurtări și criptograme.

Scrisorile sunt foarte lungi, având câte șase sau opt pagini (unele au chiar zece), într-un format ceva mai mare decât o coală de scris A4. Monica Lovinescu le ținea în plicuri numerotate pe ani, într-o ordine perfectă. Starea plicurilor denotă faptul că ele nu au fost atinse de foarte mult timp.

Cărțile poștale încep din 1948 și continuă până în preajma arestării expeditoarei. Citirea lor este, uneori, mai dificilă decât a scrisorilor propriu-zise, deoarece rândurile sunt foarte apropiate și spațiile dintre cuvinte sunt micșorate semnificativ, în așa fel încât pe suprafața lor redusă să încapă cât mai mult text posibil.

Acest prim volum cuprinde o selecție de fragmente din scrisorile și cărțile poștale expediate de Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu între 9 septembrie 1947 și 6 februarie 1951. Materialul original are caracterul unei corespondențe-fluviu, cu o continuitate subiectivă care opune rezistență structurării din afară: de pildă, nu s-au putut delimita

anii (pentru o eventuală împărțire pe capitole a cărții), deoarece adesea ultima scrisoare dintr-un an este continuată, în cel mai firesc mod și fără o numerotare diferită, în primele zile ale anului următor. Lungimea scrisorilor și faptul că aceeași misivă poate acoperi săptămâni întregi se datorează rarității ocaziilor de transmitere (clandestină) a lor. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu începea o misivă, apoi continua să scrie tot acolo, câteva zile la rând, până când era înștiințată că o poate trimite prin curier secret în Franța. Atunci o încheia, o expedia și începea să scrie la următoarea. Cifrele romane (I, II, III, IV, V) indică numărul filei din care am selectat fragmentele. De exemplu, dacă dintr-o scrisoare de patru file am selectat doar un fragment de pe foaia a treia, documentul publicat în volum începe cu indicarea numărului filei (III). Selecția de față cuprinde aproximativ un sfert din cantitatea originală de text, ceea ce a fragmentat inevitabil cronologia, astfel încât în ediția de față se succedă fragmente din scrisori cu, de pildă, numerele 79, 82, 83, 85, 87 ș.a., aparținând aceluiași an. Am păstrat, evident, numerotarea autoarei. Felul în care își numerota Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu misivele este discontinuu: primele 100 de scrisori acoperă perioada septembrie 1947–martie 1949, apoi numerotarea se reia de la 1, ajungându-se până la numărul 23 (în decembrie 1949); anul 1950 începe cu scrisoarea numărul 1, pentru ca imediat, tot în ianuarie 1950, să se reia numerotarea anterioară, astfel încât scrisoarea 1/1950 este urmată de scrisoarea 24/1950; anul 1950 se încheie cu scrisoarea numărul 55, iar în ianuarie 1951 se renunță la numerotarea cursivă până la 100 și se reîncepe cu numărul 1.

Cărțile poștale dublează uneori informațiile din scrisori, dar în ele exprimarea este mult mai precaută; numele sunt codificate, relatarea evenimentelor fiind fie aluzivă, fie prin antifrază.

Pentru fragmentele scrise în original în limba română am respectat în transcriere ortografia și punctuația Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu (cu minime intervenții), din două considerente: pe de o parte, pentru regăsirea vocii autentice a expeditoarei, lucru prețios într-o corespondență intimă, deci prin excelență subiectivă, și, pe de altă parte, pentru că prin transcrierea fidelă se va face automat distincția între scrisorile care au fost redactate de Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu direct în limba română (e vorba, evident, de româna „interbelică”) și cele pe care Editura Humanitas le oferă publicului traduse din limba franceză. Așadar, două etape ale limbii române coexistă în

această ediție: limba în care vorbea și scria Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu – perfect accesibilă publicului actual, de altfel, dar păstrătoare a unui inconfundabil aer al timpului – și limba actuală, conform normelor căreia au fost redactate fragmentele traduse din franceză. Am separat vizual cele două feluri de text utilizând italice pentru fragmentele în limba română în original.

Am considerat necesare următoarele intervenții: împărțirea textului în paragrafe și alineate (deoarece originalele, din economie de spațiu, dau impresia că expeditoarea ar fi inventat un fel de *scriptio continua* modernă), suplimentarea discretă a semnelor de punctuație (dacă lipsa lor făcea neclar textul), completarea datelor calendaristice și a unor cuvinte scrise fragmentar (am semnalat completările prin croșete), evitarea tacită a transcrierii unor virgule utilizate greșit în original, unificarea modului de scriere a datelor calendaristice (am redus la forma cu minusculă dubletele cum ar fi *Septembrie – septembrie, Miercuri – miercuri*).

Data fiind preluarea selectivă a materialului, am marcat prin croșete omisiunile.

Am decis să nu marcăm în nici un fel punctuația introdusă, pentru a nu supraîncărca textul cu paranteze.

Am păstrat, în toate cazurile când apărea, apostroful, corespunzător normelor lingvistice de dinainte de reforma ortografică din 1954.

Pentru titluri, care în original fie nu sunt marcate deloc, fie, rareori, sunt scrise între ghilimele, am preferat scrierea lor conform normelor actuale (cu italice pentru titlurile de lucrări, cu ghilimele pentru cele de articole). Citatele le-am evidențiat prin ghilimele, chiar când în text nu apăreau ca atare.

O problemă specială o constituie sublinierile originale din scriori. Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu practica două feluri de sublinieri: cu linie continuă, pentru aspecte punctuale asupra cărora voia să atragă atenția destinatarului (de exemplu, o întrebare cum să procedeze cu un anumit obiect, dacă să i-l trimită la Paris sau nu), și cu majuscule, atunci când ideea subliniată era de importanță crucială (de exemplu, când îi cerea să nu se mai întoarcă în țară, orice s-ar întâmpla). Pe primele le-am redat prin aldine, iar pentru cele din urmă am păstrat maniera expeditoarei, adică scrierea exclusiv cu majuscule. Titlurile cântecelor apar între ghilimele când au fost în limba română în original.

O altă problemă delicată o constituie scrierea cu majusculă, în mod excepțional, a unor forme ale pronumelui personal: „Tu“, „pe Tine“ etc. Fiind relevante pentru raportarea psihologică a expeditoarei la cele scrise, le-am păstrat ca în original și le-am semnalat ca atare în notele de subsol.

Atât pentru textele scrise în original în limba română, cât și pentru cele traduse din limba franceză, am respectat principiul neintervenției stilistice: nu am eliminat redundanțele, nu am evitat repetițiile, nu am modificat exprimarea, nu am înfrumusețat stilul. Intervențiile s-au mărginit la clarificarea textului. Fiind vorba despre un document intim, chiar secret, am încercat să nu alterăm caracterul lui neelaborat.

Transcrierea fragmentelor scrise în original în limba română a păstrat, așadar, următoarele particularități ale textului (dintre care multe erau comune în epocă):

- dubletele: *eri–ieri, trimes–trimis, sălbatec–sălbatic, astăseară–astă seară, aci–aici, vieței–vieții, întâi–întâi* ș. a.

- dezacordurile dialectale muntenești între subiect și predicat: *ei mă cam refuzase; a venit Dron, Cantemir și Cleante; povestirea completă a celor ce s'a întâmplat* etc.

- forma de genitiv-dativ în *-ei*: *bisericei, amintirei, despărțirei, plecării, gurei* ș. a.

- scrierea cu *s* în loc de *z* în cazul unor cuvinte precum: *sgârcenie, sgomot, sensual, îndrănesc, isbutesc, isbândă* etc.

- scrierea cu *-e* final a unor cuvinte care se pronunțau cu *-ă*: *ușe, plaje, [el] suferă, grije, cămașe, revanșe, păpușe* etc.

- scrierea cu *ă* în loc de *e*: *reazăm*;

- forma veche a unor verbe, la indicativ prezent, pers. I, sg: *țiu, reviu*;

- redarea prin diftongul *ia* a sunetului *e* sau a diftongului *ea*: *îngenunchierea, auziam, vorbiam, mărturisia* ș. a.

- grafia veche, antebelică, pentru cuvinte ca: *livresci, noui* etc.

- forme vechi de plural: *lacrămi, patemi* ș. a.

- scrierea cu *u* (mut) la finalul unor cuvinte: *dibaciu*;

- omiterea grafică a diftongului *ie*: *efiin, femee, trăesc, băețandri, șueră, vuet, bae, greere, creerul* etc.

- cazurile de hipercorectitudine lingvistică: *duminecă, împiedecă* ș. a.

- formele incorecte, dar caracteristice vremii: *jicnim, gungurit, evazie, afecție, să aibi, scoborai, creindu-mi, obicinuite* ș. a.

- grafiile de influență franceză ale unor cuvinte: *biurou, coafeur, mondanități, crisanteme, passă, manevra, loyal, marron, gris* ș. a.
- grafiile de influență engleză: *chelnăr, volley, rummy* ș. a.
- termenii derivați *ad-hoc* din franceză: *acablantă* (copleșitoare), *a braia* (a urla), *sumbrare* (scufundare), *armoirul* (dulapul), *baillând* (căscând), *puisez* (extrag), *lancinant* (pătrunzător), *valetailla* (servitorimea) ș. a.

Notele de subsol sunt menite să ajute înțelegerea prin contextualizări, dezambiguizări, trimiteri la lucrări de specialitate, traduceri ale sintagmelor franceze intercalate în originalele românești, identificări ale persoanelor menționate ș.a. În note am prescurtat numele Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu (EBL) și al Monicăi Lovinescu (ML). Excepție fac cazurile în care Monica Lovinescu nu apare ca personaj, ci este citată ca autoare.

Indicele de nume este alcătuit ținând cont de felul neoficial în care sunt pomenite majoritatea personajelor din scrisori: pseudonime, supranume, porecle, nume de alint.

Anexa cuprinde fotografiile inedite și fotocopiile ale documentelor, în ordinea în care se face trimitere la ele în notele de subsol.

***

Editoarea mulțumește:

Doamnei Ioana Pârvulescu și legatarilor testamentari ai Monicăi Lovinescu, domnii Gabriel Liiceanu și Mihnea Berindei, pentru încrederea acordată. Luciditatea domnului Mihnea Berindei cu privire la necesitatea și stringența recuperării arhivei Lovinescu-Ierunca a fost determinantă. Prezenta ediție nu ar fi fost posibilă fără hotărârea inspirată a domnului Gabriel Liiceanu. Drumul spre public al documentelor recuperate, printre care și scrisorile de față, a început și s-a conturat prin sprijinul literar al doamnei Ioana Pârvulescu.

Doamnei Gabriela Creția – pentru gradul de implicare personală, pentru generozitatea și eleganța cu care a servit interesele autoarei, pentru sugestiile generale bine-venite și pentru contribuția la aparatul de note.

Lui Adrian Cambose, Dumitrianei Condurache și prietenilor de la Paris – George și Cristina Pistică – pentru ajutorul lor esențial.

A.C.

Scrisori către Monica
1947–1951

„Dar, draga mea, sunt și am să fiu tot timpul lângă tine, în umbră, oricând, oriunde, în orice clipă: MAMA, veșnica, cea care nu moare niciodată, câtă vreme numele ei trece ca un fulger, într-un zâmbet, într-un nume, într-o amintire.“

1/1947

I

Marți, 9 septembrie 1947¹

M-am întors de la gară, draga mea, într-o stare de prostrație și de amortire nemaîncercată; văd și-acum trandafirii roșii îndepărtându-se, apoi grupul compact fără fețe distincte și apoi pe Marianne², care m-a dus cu mașina acasă. Maria³

---

1. Prima scrisoare expediată de Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu are două foi format A4, scrise față-verso, numerotate I și II; conține, de fapt, trei scrisori puse în același plic și expediate împreună (două de la EBL și una de la Dan Brătianu), datate 9 și 10 septembrie – adică din prima și din a doua zi după plecarea Monicăi Lovinescu din țară (ML a plecat pe 8 septembrie).

2. Marina Vlădescu, prietenă a ML; la casa ei din satul Lucieni s-au refugiat EBL și fiica sa când Bucureștiul a fost bombardat, în 1944 (vezi fotografiile ale ML cu Marina Vlădescu în Anexă).

3. Actrița Maria Botta, prietenă a ML, s-a apropiat tot mai mult de EBL, după plecarea Monicăi în exil. La unsprezece ani după momentul la care face referire această scrisoare, destinul o va pune în postura nefericită de a-i da Monicăi vești despre dispariția mamei ei: „În octombrie 1958, Maria Botta m-a chemat la Basel. M-am precipitat. Știam că rămăsese prietenă cu mama și că o vedea deseori, fiind singura căreia îi putea vorbi cu sufletul deschis de problemele ei personale, reale și imaginare. Prima întrebare pe care mi-a pus-o pe patul ei de spital, unde venise pentru un control de cancer, m-a năucit: voia să știe dacă mama ajunsese la Paris. Reiau cele câteva rânduri scrise, în 24 octombrie 1958, lui Virgil, din camera mea de hotel de la Basel: «Maria a văzut-o pe mama cu două zile înainte de

și soțul ei¹ au urcat cu noi; am intrat pe urmă în casă, am urcat scara întunecată și posomorâtă și am sunat. M-au primit Dorine și Lina² șchiopătând; camera ta era frumoasă și luminoasă, biroul tău tivit cu soare și un mare lac de lumină revărsat până la radio. Apoi, te rog să mă ierți, am izbucnit în plâns. Apoi, din nou, stare de inconștiență, abruțizată de durere; pe urmă Maria, Mișu Michail³, Pauline⁴, până la șapte și jumătate. Am ieșit cu Maria să cumpăr hârtia asta de scrisori, prea albastră, și m-am întors. Casa,

---

arestare tocmai pentru a-i cere sfatul: să rămână sau nu în Occident dacă reușește să plece din România? Nerăspunzându-i nimeni la telefon, a intrat în panică și a dat o fugă în bulevardul Elisabeta, unde a primit-o bona vecinilor. Ușa de la camera mamei era sigilată cu roșu. Maria a înverzit, a căzut pe un scaun, a cerut un pahar cu apă. În timp ce-l bea, bona i-a povestit cum au venit doi milițieni în uniformă (se înșela desigur, sau îi era frică să le spună pe nume; erau, firește, securiști) seara târziu, s-au închis cu mama în cameră timp de trei ore, apoi unul dintre ei s-a îndreptat spre bucătărie cerând să-i dea toate ustensilele și cratițele ce îi aparțineau mamei, ca și aparatul de gătit cu petrol. Bonei i-au spus că o trimit la fata ei, la Paris. Au plecat cu mama și cu două valize; peste câteva zile, aceiași milițieni s-au întors să mai ia niște lucruri. Maria o rugase pe bonă s-o țină la curent și să verifice dacă în cutia de scrisori mai e vreun plic de la Paris. Nu mai era nici unul. Deși neliniștită, Maria credea că totuși mama a ajuns la noi. Era chiar mâhnită că nu primește nici o veste și că în fericirea reîntâlnirii noastre am uitat amândouă de ea. Ce-aș putea adăuga? Că versiunea aceasta irealistă confirmă de fapt o arestare pentru care s-au servit și de acest argument ticălos: că o trimit la... Paris. Mama nu cultiva naivitățile bieteii Maria, așa va fi măsurat crâncena lor neomenie» (Monica Lovinescu, *La apa Vavilonului*, Editura Humanitas, București, 2008, pp. 267–268).

1. Italienistul Alexandru Balaci, membru al CC al PCR, membru corespondent al Academiei RPR în perioada comunistă și academician după 1994.

2. Servitoarea.

3. Cumnatul EBL (soțul surorii ei, Azota).

4. Pauline Toma (Stoenescu), vecină și amică a EBL.

prea tăcută, m-a întâmpinat ca un reproș mut. Greoi și umflat, Mișu Michail, instalat la birou, scria o scrisoare ca să-mi explice ce trebuie să fac ca să redobândesc Crușețul¹. Poftă nebună să-l rog s-o ia din loc cât mai repede. Mă afundam și mă reafundam într-o stare necunoscută de calm consternat; n-aș ști să definesc exact ce simt, ce nu simt; sunt într-o stare de absență fizică, pahar prea plin de o durere care țâșnește prin pereții lui.

Mi-am scuturat toropeala și am telefonat tuturor celor din consiliu², folosind pentru fiecare formula pe care, din prevedere, mi-o recomandaseși; pe urmă mi-au telefonat prietenii tăi, după zece seara: Maria, foarte drăguță și atentă, doamna Pomp. Const.³, Dan⁴ și necunoscutul... Sfaturi: „Fiți curajoasă!“, „Pentru viitorul ei“ etc., Dan folosindu-și „umorul“ sec și sclipitor de maliție și de ironie. Îl simțeam mișcat și trist: „Era emoționată puștoaica“. Necunoscutul se bâlbâia: „A plecat? Când? Cum? Am să vă cer adresa!“ Și, cum protestam nițel: „Sunt un prieten“, a încheiat el.

Cum aveam febră, febra aceea lăuntrică pe care mi-o știi, am ațipit; mă gândeam, toropită: am să adorm și ea nu mai este aici ca să vină să stingă lumina, să-mi ia cartea și

---

1. Moșia părintească a EBL, în județul Dolj, lângă Craiova.

2. Se referă la consiliul de conducere al cenaclului „Sburătorul“; Șerban Cioculescu era președinte, iar Vladimir Streinu, vicepreședinte).

3. Văduva lui Pompiliu Constantinescu (fostul președinte al cenaclului, decedat în mai 1946).

4. Inginerul Dan Brătianu, fiu al lui Constantin I.C. (Dinu) Brătianu și nepot al lui Ion C. Brătianu. Era bun prieten cu Monica Lovinescu, ale cărei memorii îl amintesc astfel: „Dan Brătianu (rezistență, închisoare, exil în Elveția)“ (*op. cit.*, p. 34). Participant direct la evenimentele din august 1944, în calitate de director al Societății de Telefoane din București. A făcut 15 ani de închisoare, apoi a avut domiciliu obligatoriu. Memoriile lui au fost publicate în 1996 de Fundația Academia Civică, sub titlul *Martor dintr-o țară încătușată*. Vezi o fotografie de tinerețe a lui, în Anexă.

să mi-o pună la îndemână, la căpătâi. Am stins și m-am cufundat într-un somn greu până la ora 6, fără trezire sau ieșire nocturnă. Ți-aduci aminte de ultima noastră noapte dinainte de plecarea ta? Imediat mi-am spus: „A ajuns la Curtici“ și mi s-a strâns inima, speriată și neliniștită.

Baie, ceai, toaletă, menaj; la coafor, la școală pentru salariul de circa unsprezece mii pe lună, se pare; apoi o nebulie: mi-am cumpărat o adorabilă geantă maro, ca a ta, din aceeași piele; a costat cât o bucată-de-pâine-cam-scurpă, o mie cinci sute; pe urmă, la doamna Vereș¹, unde a trebuit să rabd ceea ce mă speria atâta, așa că sunt, la ora asta, știrbă, până mâine la 4, când se va ține faimosul consiliu.

Mi-am luat și biletul spre Mangalia (420 de lei, clasa a III-a); am să plec joi dimineață la 6.10 și am să ajung la 4 după-masă, cu vagon direct. Când ai să primești scrisoarea asta, cortul albastru cu picățele albastre și albe are să fâlfâie sub cerul mangaliot, pe plaja mică a pescarilor. Acum în casa plină de soare au început pregătirile de plecare: spălat, rochii. Mirosul bun de pâine umple sufrageria... Mă gândesc la Tine²; te iubesc, scumpa mea; de data asta, îmi duc iubirea de mamă ca pe o imensă greutate, care depășește limitele corpului omenesc.

Marți seara

Ți-am scris și, cum nu mai puteam suporta lipsa prezenței tale, am ieșit pe la cinci pe Lipscani să cumpăr o

---

1. Stomatologa familiei. Și E. Lovinescu se trata tot la „dentista Veress“ – „gaiță interesată; *jăcmăneală* (*sic!*), vrea să profite de aur“ („*Sburătorul*“. *Agende literare*, vol. VI, ediție de Monica Lovinescu și Gabriela Omăt, note de Alexandru George, Margareta Feraru și Gabriela Omăt, Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu“, București, 2002, pp. 69–70).

2. Majusculă în original.

foarfecă; n-am mai găsit [una] cu vârful îndoit. Am străbătut Lipscaniul cu un aer absent; dar tot i-am remarcat aspectul de „talcioac“. La întoarcere am vrut să iau struguri, dar în toate cele cinci prăvălii cunoscute nu mai erau decât pepeni. M-am întors prin fața librăriei Cioflec; nu știu dacă ne plăcea amândurora strada care coboară, dar în acest amurg de toamnă, scânteind de pulberi de aur roșu, m-am strecurat prin mulțime cu „tine“ în suflet.

Când m-am întors, pe la 7, l-am găsit pe Shaga¹ întins pe divanul tău, citind *Le Capitaine Fracasse* (T. Gautier). Am vorbit mai întâi de plecarea ta: gară, prietene. Închipuie-ți că la capătul peronului ne-am întâlnit cu Gaby², care tocmai venea. Shaga mi-a spus acum că, odată rămași singuri pe stradă, Gaby a plâns de ciudă că n-a ajuns la timp pentru plecarea ta.

Am prins un post parizian: reclamă pentru briantina Roja: „Briantină – Cea mai bună, cea mai fină – Este doar o briantină – Roja“, apoi „Cântece și cântăreți din Franța“. Am să-l las să meargă până la sfârșit.

Ora 10

Shaga mi-a spus că Mihai³ are și el intenția să vină pentru studii la Paris. Nu știu de ce fraza asta a țâșnit pe românește din condeiul meu. Am mai vorbit iarăși despre fiecare dintre

---

1. Dan Brătianu.

2. Gaby Bossie, prietena favorită a ML Lucrând pentru Legația Franței, ca traducător și translator în cadrul Ministerului de Externe, ea va face posibilă mișcarea corespondenței secrete (a așa-numitelor „scrisori-curier“) și a pachetelor între EBL și ML.

3. „Mihai Rădulescu, muzicologul pe atunci logodnic al Irinei și bun prieten al meu (se va spânzura mai târziu în închisoare)“ (Monica Lovinescu, *op. cit.*, p. 35). Mihai Rădulescu a făcut parte din lotul Noica–Pillat, arestat în 1960.

prietenele tale și am avut aceleași păreri. Am ascultat jurnalul la radio, apoi am cinat împreună – supă de roșii, salată de vinete, varză cu roșii, brânză și struguri; pâinea încă mai era caldă. Am fumat împreună, el – pipă, eu – cele două țigări. Pe urmă a plecat, că era obosit de atâta alergătură prin oraș. Mâine are să aducă, sper, haine pentru Șucuran¹ ca să-i completăm garderoba pe care am cercetat-o astă-seară, după plecarea lui Shaga: trei rochii frumoase, două superbe compleuri, fustă cu bretele și bluză, „bocanci“ Lapaut noi, ciorapi lungi și șosete de lână (trei perechi). Îți dai seama ce trusou și ce bucurie va fi pe ea.

Ți-ar plăcea și îți va plăcea melodia „Pentru tine, draga mea“, pe care o vei auzi poate sub fereastra ta din strada St. Jacques...

Le-am telefonat tuturor celor din consiliu; ultima muzică a fost vocea acrișoară a doamnei Post.², care se răsfața în pat și făcea „socoteli“ albastre*. Sanda Movilă³ și Aderca⁴ voiau să vină la gară; au fost foarte mirați auzind că ai plecat.

Căci chiar ai plecat, draga, draga mea. E aproape unsprezece. Toată lumea din casă doarme. Îți scriu de la biroul

---

1. O adolescentă tătăroaică de la Mangalia, ale cărei isprăvi făceau deliciul EBL.

2. Scriitoarea Ioana Postelnicu (Eugenia Pop, Popea), fostă ultimă pasiune a lui E. Lovinescu; ML a afirmat în memoriile ei că, după moartea acestuia, Ioana Postelnicu a încercat, fără succes, să-și aroge legatul cultural lovinescian.

* Joc de cuvinte: *contes bleus* (fr.) înseamnă „povești cu zâne“; *comptes bleus* ar putea însemna fie „socoteli nerealiste“, fie – dacă și-ar împrumuta sensul din sintagma curentă *peur bleue* („spaimă cumplită“) – „calcul cumplite“ (n. tr.).

3. Poeta Sanda Movilă (pseudonim al Mariei Ionescu).

4. Publicistul, eseistul și scriitorul Felix Aderca (Zeicu Froim Adercu).

tatei; din sufragerie se aude tic-tacul obosit al bătrânei pendule; patul tău nu e făcut pentru această noapte pe care o petreci, din păcate și din fericire, în tren, în drum spre țara visurilor tale. Noapte bună, dulcea mea. Să te țină Dumnezeu sub paza lui divină. Noapte bună, dulceața mea, te binecuvântează și te iubesc pentru toată bucuria și toată fericirea pe care le-ai adus în biata mea viață. Ești o inimioară vitează, mândră și cinstită. De mâine încolo am să te urmăresc cu gândul prin Elveția. Fii fericită, Mouette*!

II

Miercuri seara, 10 septembrie [1947], București

Scuză patetismul ieftin de la sfârșitul primei pagini; ultimele rânduri, deși sincere, se năruie sub locuri comune și nu rezistă la lectură.

[...] Mi-am înghițit la repezeală prânzul; am prăjit și am măcinat niște cafea bună; am examinat o fetiță dintr-a VIII-a; la ora 4 am alergat să cumpăr cele necesare pentru plecarea mea și abia la 5 și un sfert, din păcate, am ajuns acasă, unde i-am găsit pe Sorana G.¹, Ș. Cioc.², Ieronim Șerbu³; pe urmă

---

* În limba franceză, *mouette* înseamnă „pescăruș”. EBL folosea deseori acest nume de alint pentru fiica ei. Îl scria fie cu majusculă (caz în care nu l-am tradus, ci l-am păstrat ca atare, ca pe orice apelativ), fie cu minusculă, caz în care l-am tradus „pescărușule” (n. tr.).

1. Sorana Gurian, scriitoare din Basarabia, cu studiile făcute la Iași; „ovreicuța de la Iași cu picioarele rupte”, cum o numea E. Lovinescu în *Agendele* lui. Traducătoare din Esenin (împreună cu Zaharia Stancu). Bănuită a fi fost spioană sovietică. S-a exilat la Paris după al Doilea Război Mondial. În mod neașteptat, Sorana Gurian a desemnat-o ca legatară testamentară pe ML.

2. Criticul și istoricul literar Șerban Cioculescu.

3. Prozator și memorialist; Ieronim Șerbu este pseudonimul literar al lui Afon Herz Eric.

au sosit: Bondi¹, Aderca, Camil², George Silviu³, Ludovic Dauș⁴, Ioana Postelnicu, Sanda Movilă; rezultatul îl știi deja. Discuțiile s-au desfășurat întâi sub președinția lui Șerb. Cioculescu, apoi sub cea a lui Aderca. G. Silviu a propus același juriu⁵ pe care îl hotărâserăm noi. A fost ales în comitetul director. Admirabilă atitudinea Soranei, care a rămas, împreună cu Șerb. C., până la 8 fără un sfert.

Dintr-o clipă în alta aștept să vină Shaga, cu niște lucruri pentru Șucuran, și... doamna Georgescu, care, fără să-mi fi făcut probă, a promis că-mi aduce mantoul la ora 9 seara. Cred că n-o să-l pot avea la Mangalia, unde, mi s-a spus, e destul de frig seara. Bagajul încă nu l-am făcut.

Scuză-mi franceza; abia mai pot ține tocul în mână.

Omul de la tren încă n-a venit⁶; plec îngrijorată și tristă, fără vești de la tine, preaiubito. Mâine-dimineață, sculare la ora 4, pe urmă la gară, cu Lina și Costel. Țasta este, Mouette, raportul asupra zilei de azi...

Vreau să stau la Mangalia până la 28 septembrie; am cumpărat azi 10 litri de „petrolsyn“ și 3 de neofalină etc., ca să-ți fie casa frumoasă la întoarcerea mea.

Shaga a plecat; a adus o rochie adorabilă pentru Șucuran, care are să fie gătită ca o regină turco-tătară. Am vorbit mult și, în timp ce doamna Georgescu îmi făcea bagajul (mantoul e foarte reușit), am stat de vorbă despre tine.

---

1. Dinu Bondi, avocat, prozator și traducător. Era avocatul familiei Lovinescu.

2. Scriitorul Camil Petrescu.

3. George Silviu este pseudonimul de scriitor al lui Silvius Golliger, socialist, angajat al Ministerului de Interne. Prin intermedierea lui a obținut ML pașaportul și viza de ieșire din țară.

4. Politician și scriitor.

5. Juriul urma să desemneze, ca în fiecare an, scriitorii cărora li se acordau premiile literare „Sburătorul“.

6. Probabil că EBL aștepta câteva rânduri prin care ML să-i transmită că a reușit să iasă cu bine din țară.

Cuprins

Prefață / 5

Notă asupra ediției / 31

Tabel cronologic (1944–1951) / 37

1947 / 49

1948 / 190

1949 / 252

1950 / 290

1951 / 354

Indice de nume / 367

Anexă
Dosar foto

